

MATAFOC

Senecio vulgaris L.

[1753, Sp. Pl. : 867] $2n = 40$

Làmina: THOMÉ, OTTO WILHELM

Foto: RENAUD JÉGAT

NOMS POPULARS

Alemanys: Gewöhnliches greiskraut / Gemeines kreuzkraut / Gemein kreuzkraut /
Gemeines greiskraut / Greiskraut / Greisskraut / Kreuzkraut

Anglès: Groundsel / Common groundsel / Common ragwort / Croundsel / Ground
glutton / Grundy swallow / Old-man-in-the-spring

Àrab:	شبخة شائعة
Castellà:	amargaza amarilla, azuzón, buen varón, cachapete, cachapetes, cachapetina, cardo santo, cineraria, hierba blanca, hierbacana, hierba cana, hierba conejera, hierba de las quemaduras, hierba del gusano, hierba de los canarios, hoja del gusano, lechocino, morga, pamplina, pamplinas, pan de pájaro, panoyo, piapájaros, senecio, susón real, suzón, toribo, yerba cana, yuyito, zuzón
Català:	Xenixell/Citró / Flor d'onze mesos / Herba de cardina / Herba dels pecats / Herba-sana / Lletsó de foc / Matafoc / Matafocs/ Morrut / Morruts
Danès:	Stolt henrik/Brandbæger / Stolthenriks brandbæger / Almindelig brandbæger
Eslovac:	Starček obyčajný
Eslovè:	Grint navadni
Estonià:	Harilik ristirohi
Feroès:	Loðin danadáí
Finlandès:	Peltovillakko/Yleinen peltovilla
Francès:	Sénecon commun/Herbe-aux-coitrons/Séneçon vulgaire
Gaèlic:	Grúnlas
Gal·lès:	Creulys/Carnedd / Carnedd felen / Creulys gyffredin / Fenyw / Grêulys / Grwmsyl / Penfelen / Penfelen fenyw
Grec:	Μαριτάκος / Σενέκιο / Σενέκιο το κοινό
Hebreu:	סביון פשוט
Holandès:	Klein kruiskruid/Lancetbladig kruiskruid
Hongarès:	Közönséges aggófü/aggófü
Islandès:	Krossfill / Krossgras
Italià:	Senecione comune/Erba calderina
Japonès:	ノボロギク/のぼろぎく
Noruec:	Korsurt / Stolthenrik / Svineblom / Svinesoleie / Åkersvineblom
Persa/Farsi:	پیرگیاه
Polonès:	Starzec zwyczajny
Portuguès:	Tasneirinha/Cardo-morto / Tasneirinha.
Rus:	Крестовник обыкновенный
Suec:	Allmän korsört / Korsört
Turc:	Kanaryaotu
Txec:	Starček obecný
Ucrainès:	Жовтозілля звичайне/Дідик звичайний
Xinès:	欧洲千里光

DESCRIPCIÓ BOTÀNICA

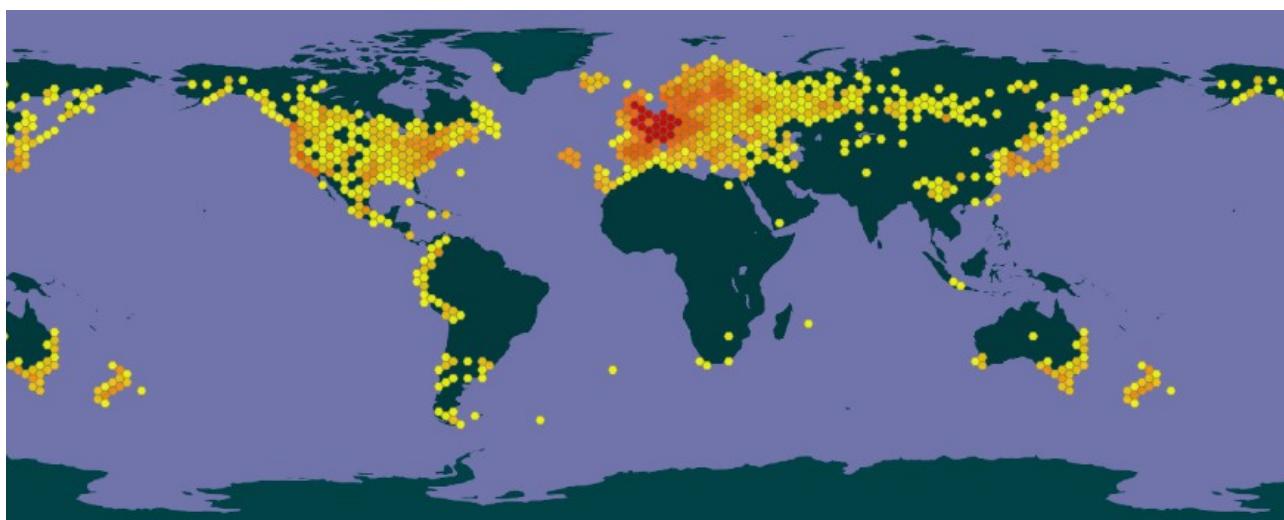
És una (mala) herba anual de 20-40 cm d'alçària, amb la tija força dreta, a vegades ramificada. Fulles quasi glabres o una mica pubescents-teranyinoses, pinnatífides o pinnatisectes, amb lòbuls força iguals, angulosos, dentats. Fulles inferiors atenuades en peciol. Fulles caulinars sèssils, abraçadores i auriculades. Involucre cilíndric, de 6-7 × 3-6 mm, glabre, amb peces (21) de la zona interna, de 4-6 mm, tacades de negre al cim; amb la zona externa formada per 8-12 petits foliols 4 cops més curts. Receptacle força pla, sense palletes. Inflorescència formada per per nombrosos (8-20) capítols petits en corimbes imperfectes. A vegades els capítols miren cap avall abans de la plena floració. Capítols petits, amb flors grogues, totes tubuloses. Flors actinomorfes amb simetria pentàmera. Les ligulades són absents o poc diferenciades a la zona més exterior. El calze està format per sèpals reduïts a una petita corona d'esquames. La corol·la té la part inferior soldada en tub amb la boca dilatada amb 5 lòbuls a penes sobresortint de l'involucre. La corol·la és d'un groc apagat. Les flors fan uns 7 mm de longitud. L'androceu està format per 5 estams amb els filaments lliures, però amb les anteres

soldades formant un maneguet que rodeja l'estil. El gineceu està format per un estil únic, amb un estigma profundament bífid. Les rames de l'estil són subcilíndriques, truncades, i amb un floc de pèls al cim. Les rames de l'estil tenen línies marginals per a rebre el pol·len. L'ovari és ínfer i unilocular, format per 2 carpels concrecents i amb un sol òvul. Aquenis pubescents, de 1.3-2 mm, amb vil·là de 5.5-6.5 mm.

Dins el gènere el fet de tenir totes les flors tubuloses és la característica principal de l'espècie *S. vulgaris*. Dins la tribu de les *Senecioninae* Cas., el gènere es caracteritza per tenir fulles ala tija i les escates de l'involucre uniseriades. La tribu es caracteritza per tenir flors tubuloses i les rames de l'estil penicil·lades. I dins la gran família de les Compostes pertany a la subfamília de les Corimbíferes, que no tenen làtex i l'estil no està inflat ni articulat sota les rames.

HÀBITAT I DISTRIBUCIÓ GEOGRÀFICA

És planta de marges de camins sorrencs o argilosos, horts, de sòls molt rics en nutrients, no salins i sense massa humus. És planta europea i cosmopolita que defuig l'Àfrica tropical o al desèrtica. A casa nostra pot arribar a l'estatge subalpí.

Senecio vulgaris al món, segon GBIF

VIRTUTS MEDICINALS

- abortiu
- anticancerigen
- anticonceptiu
- antiespasmòdic
- antihelmíntic
- antihemorràgic
- antiinflamatori
- diürètic
- emmenagog
- inhibidor de l'alfa-amilasa
- laxant
- sudorífic
- vasoconstrictor
- vermífug
- vomitiu
- vulnerari

USOS MEDICINALS

- abscessos
- amenorrea
- càncer
- cistitis
- conjuntivitis
- contusions

- cucs intestinals
- diarrea
- dismenorrea
- èczema
- escorbut
- ferides
- fetge debilitat
- hemoptisis
- hemorràgies
- hemorroides
- hipertensió
- mal de queixal
- mal de ventre
- masegades
- metritis
- panadissos
- penellons
- restrenyiment
- retenció d'orina
- talls
- *Trichophyton tonsurans*

POSSIBLE TOXICITAT

Degut al contingut en alcaloides pirrolizidínics, la planta acaba intoxicant el fetge i provocant cirrosis hepàtica. Només se'n pot prendre a fi de bé com a màxim un cop cada 15 dies. Un abús podria desencadenar a més tromboflebitis. Els conills en poden menjar sempre que estigui ben eixut.

PREPARATS

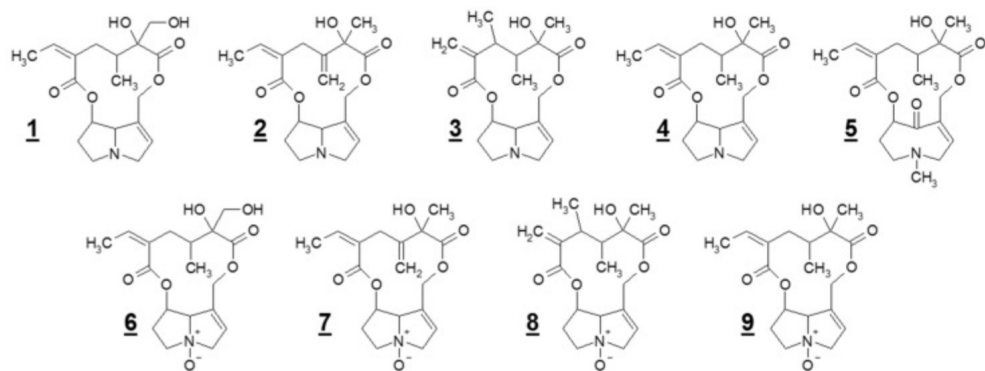
- Per l'espatllat, quan es desfà l'os, es feien cataplasmes de matafoc (*Senecio vulgare*) amb vinagre i pebre (*Piper nigrum*) ben calent i torrat. Els resultats eren excel·lents. [ONOFRE VALLS, de Pardines].
- Contra la gota es prepara un unguent amb matafoc i llicsons (*Sonchus tenerrimus*).
- Contra el dolor de la regla (dismenorrea), beure infusió de matafoc amb camamilla.

PRINCIPIS ACTIUS DE *SENECIO VULGARIS*

- alcaloides pirrolizidínics
- espartioïdina
- flavotoxina
- flemifilipinina A
- glucosa
- inulina
- oli essencial
- Potassi
- resines
- retrorsina
- retrorsina-N-òxid
- riddel·liina
- ridentina
- senecifil·lina
- senecina
- senecionina
- senecionina-N-òxid
- senecivernina
- senecivernina-N-òxid
- senecifil·lina
- senecifil·lina-N-òxid
- senkirkina
- usaramina

OLI ESSENCIAL

- (E)-beta-cariofil·lè 5.5%
- alfa-humulè 57%
- ar-curcumè 4.5%
- geranil·linalool 3.5%
- terpinolè 5%

Alcaloides pirrolizídínics de *Senecio vulgaris*: **1**) retrorsina; **2**) senecifil·lina; **3**) senecivernina; **4**) senecionina; **5**) senkirkina; **6**) retrorsina-N-òxid; **7**) senecifil·ina-N-òxid; **8**) senecivernina-N-òxid; **9**) senecionina-N-òxid.